

Memorie van toelichting

Algemeen deel.....	1
1. Inleiding	1
2. De intrekking van het Nederlanderschap	2
2.1 Doel	2
2.2 Voorwaarden	3
3. Evaluatie en redenen tot behoud	4
3.1 Aantal intrekkingen	4
3.2 Effect van de intrekkingen	4
3.3 Dreigingsbeeld	5
4. Persoonsgegevens.....	6
5. Financiële gevolgen en uitvoeringslasten	6
6. Uitgebrachte adviezen	6
Artikelsgewijs deel	7

Algemeen deel

1. Inleiding

De dreiging die uitgaat van de terugkeer van uitreizigers die zich in het buitenland hebben aangesloten bij een terroristische organisatie is potentieel groot. Door zich aan te sluiten bij een terroristische organisatie hebben deze personen blijk gegeven van een bereidheid om middels geweld uitvoering aan hun idealen te geven. In het belang van de nationale veiligheid kan het daarom noodzakelijk zijn de terugkeer van deze uitreizigers te voorkomen.

Daarom maakte de Rijkswet van 10 februari 2017, houdende wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap in verband met het intrekken van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid het mogelijk het Nederlanderschap in te trekken van een Nederlander die zich in het buitenland heeft aangesloten bij een terroristische organisatie, zonder dat een voorafgaande strafrechtelijke veroordeling is vereist.¹ Deze intrekking van het Nederlanderschap vindt plaats in het belang van de nationale veiligheid en strekt ertoe legale terugkeer naar Nederland onmogelijk te maken, en illegale terugkeer te bemoeilijken.²

In voormelde rijkswet is een horizonbepaling opgenomen, waardoor deze bevoegdheid op 1 maart 2022 van rechtswege vervalt.³ Dit wetsvoorstel schrapt die horizonbepaling. Dit is allereerst ingegeven door de resultaten van het evaluatieonderzoek dat in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is uitgevoerd.⁴ Ook het huidige dreigingsbeeld geeft aanleiding de regeling te handhaven. Met dit wetsvoorstel wordt tevens uitvoering gegeven aan de motie Yeşilgöz-Zegerius en Van Toorenburg, waarin de regering wordt verzocht met een voorstel te komen om de regeling tot intrekking van het Nederlanderschap permanent te maken.

Dit wetsvoorstel strekt niet tot enige inhoudelijke wijziging van de regeling. Wel wordt, gelet op de inmiddels in werking getreden Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG), voorzien in een grondslag voor de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard.

---

¹ Stb. 2017, 52.

² Hierna wordt kortheidshalve gesproken van 'intrekking van het Nederlanderschap' of 'intrekking van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid'. In alle gevallen wordt bedoeld op de bevoegdheid neergelegd in artikel 14, vierde lid, RWN. Deze bevoegdheid moet niet worden verward met de in artikel 14, tweede lid, RWN neergelegde bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap na een onherroepelijke veroordeling wegens een in die bepaling genoemd misdrijf.

³ Kamerstukken II 2015/16, 34356 (R2064), nr. 24.

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/10/tk-beleidsreactie-op-wodc-evaluatie-naar-artikel-14-vierde-lid-rwn>.

Deze toelichting is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft de contouren van de bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap. In hoofdstuk 3 behandelt de doeltreffendheid en effecten van deze bevoegdheid, en de redenen om deze te behouden. Daarbij is aandacht voor de door het WODC uitgevoerde evaluatie en de dreiging die thans uitgaat van terrorisme, in het bijzonder van uitreizigers. Hoofdstuk 4 bespreekt de grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens. Hoofdstuk 5 bespreekt de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel, evenals de uitvoeringslasten en administratieve lasten. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de ontvangen adviezen.

2. De intrekking van het Nederlanderschap

Voor de integrale aanpak van terrorisme zijn verschillende instrumenten beschikbaar. De strategische kaders zijn opgenomen in de Nationale Contraterrorismestrategie 2016-2020.⁵ Het betreft hier een integrale aanpak met een brede benadering, waarmee alle vormen van terrorisme en extremisme – uit welke ideologische hoek dan ook – worden tegengegaan.⁶ Per geval wordt aan de hand van de dreiging bekeken welke interventiemethode ingezet dient te worden en welk instrument passend, geboden en opportuun is.

De intrekking van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid is één van deze instrumenten.⁷

2.1 Doel

De intrekking van het Nederlanderschap strekt ertoe legale terugkeer naar Nederland onmogelijk te maken. De intrekking strekt tot bescherming van de nationale veiligheid en moet worden onderscheiden van strafvorderlijke bevoegdheden, die als doel hebben de opsporing, vervolging en berechting strafbare feiten.

De inzet van het strafrecht is en blijft een zeer belangrijk instrument in de strijd tegen terrorisme. Als een persoon zich in het Koninkrijk bevindt, ligt strafrechtelijk optreden in de rede. De inzet van het strafrecht kan echter niet voorkomen dat een persoon die zich in het buitenland bevindt, zich aldaar heeft aangesloten bij een terroristische organisatie en is getraind in het gebruik van geweld of het gebruik daarvan heeft gefaciliteerd, terugkeert naar Nederland. Het kan dan, gelet op de noodzaak tot bescherming van de nationale veiligheid, in het concrete geval bezwaarlijk zijn om terugkeer af te wachten.

In deze gevallen kan de intrekking van het Nederlanderschap een bijdrage leveren aan de bescherming van de nationale veiligheid. Door de intrekking wordt legale terugkeer onmogelijk gemaakt: het recht op toegang, als Nederlander, tot het grondgebied van het Koninkrijk vervalt. Ook wordt legale terugkeer als vreemdeling voorkomen, omdat de betrokkene tegelijkertijd met de intrekking van het Nederlanderschap tot ongewenst vreemdeling wordt verklaard.⁸ De intrekking leidt ertoe dat ook illegale terugkeer wordt bemoeilijkt: als gevolg van de intrekking vervalt het reisdocument dat betrokkene bezit, zoals een Nederlands paspoort, van rechtswege.⁹ Het verval van dit document wordt opgenomen in de Stolen and Lost Travel Document database van Interpol, en in het Schengen Informatiesysteem II.¹⁰ Wanneer het document dat in deze databases staat opgenomen wordt gecontroleerd door de grensbewaking, kan het worden ingenomen.

De bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid is niet uitsluitend gericht op personen die zich hebben aangesloten bij een jihadistische terroristische organisatie. De kern van deze bevoegdheid is dat het mogelijk moet zijn de terugkeer van personen die zich in het buitenland hebben aangesloten bij een terroristische organisatie te bemoeilijken. De ideologische stroming of grondslag van een dergelijke organisatie is niet van belang.

---

⁵ Nationale Contraterrorisme (CT)-strategie 2016–2020, Kamerstukken II 2015/16, 29754, nr. 391.

⁶ Kamerstukken II 2018/19, 29754 nr. 500.

⁷ Dit hoofdstuk bevat een samenvatting. Voor een uitgebreide uiteenzetting wordt verwezen naar de parlementaire geschiedenis bij de Rijkswet van 10 februari 2017, houdende wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap in verband met het intrekken van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid.

⁸ Artikel 67, eerste lid, aanhef en onder c, Vreemdelingenwet 2000.

⁹ Artikel 47, eerste lid, onderdeel a, Paspoortwet.

¹⁰ Artikel 70, vierde lid, Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap.

2.2 Voorwaarden

Artikel 14, vierde lid, van de Rijkswet op het Nederlandschap (RWN) maakt het mogelijk het Nederlandschap in te trekken van een persoon van zestien jaar of ouder, die zich buiten het Koninkrijk bevindt en uit wiens gedragen blijkt dat hij zich heeft aangesloten bij een organisatie die door de Minister van Justitie en Veiligheid, in overeenstemming met het gevoelen van de Rijksministerraad, is geplaatst op een lijst van organisaties die deelnemen aan een nationaal of internationaal gewapend conflict en die een bedreiging vormen voor de nationale veiligheid.¹¹ De intrekking mag er niet toe leiden dat de betrokkene staatloos wordt.¹²

Intrekking van het Nederlandschap is geen automatisme. Ook als aan de hierboven vermelde voorwaarden is voldaan, wordt in elk individueel geval beoordeeld of de intrekking van het Nederlandschap opportuun is, mede in het licht van mogelijke alternatieve maatregelen. De belangen die in ieder geval worden betrokken zijn neergelegd in artikel 68c van het Besluit verkrijging en verlies Nederlandschap.¹³ Daarbij gaat het onder meer om een afweging van de proportionaliteit van de maatregel, mede gelet op de mate van dreiging voor de nationale veiligheid die van betrokkene uitgaat. Ook wordt betrokken of de intrekking van het Nederlandschap tot verlies van het Unieburgerschap leidt.¹⁴ Tevens wordt per individueel geval gewogen of de voorgenomen intrekking de belangen van opsporing, vervolging en berechting en executie van een vrijheidsstraf doorkruist. Hierover wordt het Openbaar Ministerie geraadpleegd. Nederland heeft ruime extraterritoriale rechtsmacht over in het buitenland gepleegde terroristische misdrijven.¹⁵ Die rechtsmacht kan in veel gevallen echter uitsluitend worden uitgeoefend als de betrokkene zich daadwerkelijk in Nederland bevindt, terwijl het door de intrekking en de gelijktijdige ongewenstverklaring voor betrokkene niet langer mogelijk is om legaal in Nederland te verblijven. Het is dan slechts mogelijk om legaal in Nederland aanwezig te zijn als de ongewenstverklaring tijdelijk wordt opgeheven, bijvoorbeeld gedurende de periode die nodig is om betrokkene te berechten en een eventuele vrijheidsstraf ten uitvoer te leggen.¹⁶ Een intrekking van het Nederlandschap heeft daarom mogelijk gevolgen voor de mogelijkheid tot berechting en tenuitvoerlegging van een eventuele vrijheidsstraf in Nederland. Daarnaast dient te worden voorkomen dat een strafrechtelijk onderzoek op een ontijdig moment zou worden doorkruist door de intrekking van het Nederlandschap. Dit alles kan onder omstandigheden aanleiding zijn af te zien van intrekking van het Nederlandschap.

De intrekking moet zijn gebaseerd zijn op informatie waaruit blijkt dat de betrokkene op of na 11 maart 2017 was aangesloten bij een terroristische organisatie.¹⁷ Het is daarom niet mogelijk het Nederlandschap in te trekken als die intrekking louter is gebaseerd op informatie van vóór die datum. Dit betekent niet dat het nooit mogelijk is het Nederlandschap in te trekken van iemand die vóór 11 maart 2017 is uitgereisd. Ook in dat geval is intrekking mogelijk, namelijk als aan de hand van feiten en omstandigheden kan worden aangetoond dat de aansluiting heeft voortgeduurd tot op of na 11 maart 2017.

Tegen het besluit tot intrekking staat bezwaar, beroep en hoger beroep open. Omdat degene tot wie de maatregel zich richt zich veelal in het buitenland bevindt, en daarom niet altijd (tijdig) beroep zal instellen, is vanwege het belang van rechterlijke toetsing geregeld dat de Minister van Justitie en Veiligheid ambtshalve de bestuursrechter in kennis stelt van het genomen besluit, indien betrokkene daartegen niet zelf binnen vier weken beroep instelt. De rechter toetst het besluit integraal. Hij hoeft zich niet te beperken tot de gronden die in beroep worden aangevoerd. Hiermee is gewaarborgd dat zelfs indien betrokkene zelf geen beroep instelt, de bestuursrechter zich een oordeel vormt over de rechtmatigheid van de intrekking.¹⁸

¹¹ Dit betreft de lijst bedoeld in artikel 14, vierde en negende lid, RWN. Zie het 'Besluit vaststelling lijst organisaties die bedreiging vormen voor nationale veiligheid', Stcrt. 2020, nr. 52922. Thans staan op deze lijst vermeld: Al Qa'ida en daaraan gelieerde organisaties, Islamitische Staat in Irak en al-Sham (ISIS), en daaraan gelieerde organisaties, en Hay'at Tahrir al-Sham en daaraan gelieerde organisaties.

¹² Zie onder meer artikel 4, aanhef en onder b en artikel 7, derde lid, van het Europees Verdrag inzake nationaliteit, en artikel 7, zesde lid, van het Verdrag tot beperking der staatloosheid.

¹³ Zie daarover artikel 14, tiende lid, RWN.

¹⁴ Gelet op HvJ 2 maart 2010, EU:C:2010:104.

¹⁵ Zie artikel 6 van het Wetboek van Strafrecht, en het Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht.

¹⁶ Zie artikel 68, eerste lid, Vreemdelingenwet 2000. Zodra de tijdelijke opheffing eindigt herleeft de ongewenstverklaring, zodat betrokkene opnieuw niet langer rechtmatig in Nederland verblijft en Nederland dient te verlaten.

¹⁷ Dit volgt uit de wettelijke regeling zelf, en is bevestigd in ABRvS 17 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:990.

¹⁸ Dit alles is geregeld in hoofdstuk 7a van de RWN. De rechtmatigheid van deze kennisgevingsprocedure is bevestigd in ABRvS 17 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:990.

3. Evaluatie en redenen tot behoud

In opdracht van het WODC heeft de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek verricht naar de effecten en werking van de intrekking van het Nederlandschap. Voorts heeft de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) onderzoek verricht naar het handelen van de AIVD bij het uitbrengen van ambtsberichten in het kader van intrekking van het Nederlandschap in het belang van de nationale veiligheid.¹⁹

3.1 Aantal intrekkingen

Sinds de inwerkingtreding van artikel 14, vierde lid, RWN is in 24 gevallen gebruikgemaakt van de bevoegdheid. In twee gevallen is het besluit tot intrekking door de bestuursrechter vernietigd, omdat niet kon aangetoond dat de betrokkene op of na 11 maart 2017 was aangesloten bij een op de lijst geplaatste terroristische organisatie.²⁰ Deze uitspraak heeft ertoe geleid dat in vijf andere, vergelijkbare zaken is besloten het besluit tot intrekking van het Nederlandschap in te trekken.

In alle overige zaken lag aan het besluit tot intrekking wel informatie ten grondslag waaruit bleek dat de betrokkene op of na 11 maart 2017 was aangesloten bij een op de lijst geplaatste terroristische organisatie. Dat betekent dat thans van 17 personen het Nederlandschap is ingetrokken. In al deze zaken heeft de betrokkene zelf beroep ingesteld of is, bij gebrek daaraan, ambtshalve beroep ingesteld op grond van artikel 22a, derde lid, RWN. In de zaken waarin tot nu toe uitspraak heeft gedaan, heeft de bestuursrechter het besluit tot intrekking zowel proportioneel als rechtmatig bevonden.²¹

Deze cijfers zijn in lijn met de verwachting ten tijde van totstandkoming van de bevoegdheid. In de toelichting bij het (toenmalige) wetsvoorstel en gedurende de parlementaire behandeling daarvan is de verwachting uitgesproken dat intrekking van het Nederlandschap in het belang van de nationale veiligheid slechts een beperkt aantal keren per jaar zou plaatsvinden.²² Het is immers niet altijd mogelijk om concrete en voldoende verifieerbare feitelijke informatie te verkrijgen over de activiteiten die een persoon in het buitenland verricht, of heeft verricht. Dit wordt bevestigd in het hiervoor genoemde onderzoek van de CTIVD. In de gevallen waarin de AIVD besloot geen ambtsbericht uit te brengen, kon de dienst volgens het CTIVD redelijkerwijs tot deze beslissing komen: in die gevallen was vaak sprake van een gebrek aan voldoende informatie, was de informatie niet voldoende verifieerbaar of waren er operationele bezwaren die aan het uitbrengen van een ambtsbericht in de weg stonden.

De CTIVD stelt overigens verder vast dat de AIVD, ten tijde van het onderzoek, in 12 gevallen een ambtsbericht had uitgebracht dat ten grondslag is gelegd aan een besluit tot intrekking van het Nederlandschap. De gebruikte inlichtingen waren telkens – in onderling verband en in samenhang bezien – voldoende betrouwbaar om de gestelde feiten op te kunnen baseren. Het CTIVD acht het uitbrengen van die ambtsberichten daarom proportioneel. Daarbij is het handelingsperspectief van de IND, dat in deze gevallen de betrokkene het Nederlandschap zou kunnen worden ontnomen, telkens betrokken. Deze ambtsberichten zijn daarmee rechtmatig uitgebracht.

3.2 Effect van de intrekkingen

In het evaluatieonderzoek van het WODC lag de vraag voor in hoeverre de regeling tot intrekking van het Nederlandschap in het belang van de nationale veiligheid de (legale) terugkeer van Nederlandse leden van buitenlandse, terroristische organisaties naar Nederland door middel van intrekking van hun Nederlandschap heeft verhinderd.

Het WODC merkt op dat het, gelet op de aard van de zaak, niet mogelijk is om vast te stellen in hoeveel gevallen de intrekking van het Nederlandschap en de gelijktijdige ongewenstverklaring ertoe heeft geleid dat een feitelijke, illegale inreis is voorkomen. Evenmin kan een precies

¹⁹ Kamerstukken II 2018/19, 29 754, nr. 548.

²⁰ Stcrt. 2017, 13023.

²¹ Rb. Den Haag 12 februari 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:871, Rb. Den Haag 14 april 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:4397, Rb. Den Haag 1 juli 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:5779, ECLI:NL:RBDHA:2020:5783 en ECLI:NL:RBDHA:2020:5784, Rb. Den Haag 18 augustus 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7800, ECLI:NL:RBDHA:2020:7799, ECLI:NL:RBDHA:2020:7791 en ECLI:NL:RBDHA:2020:7790.

²² Kamerstukken II 2015/16, 34356 (r2064), nr. 6, blz. 2. Zie daarover ook de brieven van 25 juni 2019 (Kamerstukken II 2018/19, 29754, nr. 519) en 15 juli 2019 (Kamerstukken II 2018/19, 29754, nr. 520).

antwoord worden gegeven op de vraag hoe de verhouding is tussen het aantal uitreizigers dat aan de voorwaarden voor intrekking voldoet, en het aantal intrekkingen.

Het WODC concludeert echter dat geen van de 14 personen van wie (ten tijde van het onderzoek) het Nederlanderschap was ingetrokken op legale wijze naar Nederland is teruggekeerd.^{23,24} Uit interviews met betrokkenen, waaronder het Openbaar Ministerie (OM) en de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) volgt bovendien dat er geen aanwijzingen zijn dat deze personen illegaal zijn teruggekeerd, aldus de onderzoekers.

Zoals in de kabinetsreactie van 10 december 2020 is opgemerkt vindt het kabinet dit een positieve conclusie.²⁵ Uit deze conclusie kan immers worden afgeleid dat het doel van de bevoegdheid, het voorkomen van legale terugkeer en het bemoeilijken van illegale terugkeer, is bereikt. Onderschreven wordt dat het niet mogelijk is om met zekerheid vast te stellen in hoeverre de intrekking van het Nederlanderschap ertoe heeft geleid dat *illegale* terugkeer wordt voorkomen. De conclusie dat geen van de personen van wie het Nederlanderschap is ingetrokken op legale wijze is teruggekeerd, en dat er evenmin aanwijzingen zijn dat één of meerdere van deze personen op illegale wijze is teruggekeerd, wijst er echter op dat de intrekking van het Nederlanderschap een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de bescherming van de nationale veiligheid.

3.3 Dreigingsbeeld

De conclusies van het WODC wijzen erop dat de intrekking van het Nederlanderschap ertoe heeft geleid dat legale terugkeer van uitreizigers is voorkomen, en dat feitelijke, illegale terugkeer is bemoeilijkt.

De noodzaak tot behoud van de regeling tot intrekken van het Nederlanderschap wordt verder ondersteund door de nog steeds bestaande terroristische dreiging. Het dreigingsniveau in Nederland is thans vastgesteld op niveau drie: aanzienlijk.²⁶ De kans op een aanslag is voorstelbaar. De belangrijkste terroristische dreiging gaat nog steeds uit van het jihadisme. In het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52 worden in het bijzonder twee categorieën van jihadisten als een bron van zorg gezien. Het gaat in de eerste plaats om in Nederland gedetineerde jihadisten die elkaar negatief beïnvloeden en nieuwe netwerken vormen. In de tweede plaats vormt de mogelijke terugkeer van uitreizigers die zich buiten het Koninkrijk bij terroristische groeperingen hebben aangesloten en daar strijdervaring hebben opgedaan, een bedreiging voor de nationale veiligheid. De bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap heeft betrekking op deze tweede groep.

De afgelopen jaren zijn ongeveer 305 personen naar Syrië en Irak uitgereisd. Daarvan zijn er ongeveer 60 teruggekeerd. Op dit moment bevinden zich nog ongeveer 145 uitreizigers in Syrië en omliggende landen. Personen die terugkeren van een verblijf in een jihadistisch strijdgebied vormen een belangrijk onderdeel van de bredere jihadistische dreiging tegen Nederland. Ook een relatief kleine toename van het aantal terugkerende uitreizigers kan leiden tot een grotere dreiging voor de nationale veiligheid.²⁷ De dreiging die uitgaat van terugkerende uitreizigers is potentieel groot en kan variëren van radicalisering en rekrutering van personen tot de vorming van nieuwe internationaal vertakte jihadistische netwerken en het voorbereiden en plegen van aanslagen. Terugkeerders hebben in het strijdgebied veelal training bij terroristische groepen ondergaan. Mannen hebben vaak excessief geweld meegemaakt, zijn onderwezen in de jihadistische geweldsideologie en hebben ervaring opgedaan met gevechten, wapens en explosieven. De rol van uitgereisde vrouwen moet daarnaast niet worden onderschat; ook van hen gaat een potentiële geweldsdreiging uit, zij het vaak indirect. Zij verrichten vaak ondersteunende taken, zoals het verzamelen van geld en het verspreiden van propaganda, en indoctrineren hun kinderen met jihadistisch gedachtegoed.

---

²³ Hiervan uitgezonderd een vrouwelijke uitreiziger die door Turkije is uitgezet naar Nederland. Zie Kamerstukken II 2018/19, 29754, nr. 535.

²⁴ Dit geldt eveneens voor de twee nieuwe gevallen waarin de Nederlandse nationaliteit is ingetrokken.

²⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/10/tk-beleidsreactie-op-wodc-evaluatie-naar-artikel-14-vierde-lid-rwn>.

²⁶ Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 52, mei 2020, <https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn>.

²⁷ AIVD-publicatie 'Terugkeerders in beeld', <https://www.aivd.nl/actueel/nieuws/2017/02/15/aivd-publicatie-terugkeerders-in-beeld> (laatst geraadpleegd op 14 oktober 2020).

Daarom moet het mogelijk zijn de terugkeer van personen die zich bij een terroristische organisatie hebben aangesloten te voorkomen. De intrekking van het Nederlanderschap en de gelijktijdige ongewenstverklaring verhindert de legale terugkeer van uitreizigers naar het Koninkrijk, en bemoeilijkt de feitelijke terugkeer. Op deze wijze draagt deze bevoegdheid bij aan de bescherming van de nationale veiligheid. Dit middel staat overigens niet op zichzelf. Nederland heeft meer maatregelen getroffen om te voorkomen dat uitreizigers (onopgemerkt) kunnen terugkeren. Zo staan alle onderkende uitreizigers gesignaleerd in het Schengen Informatie Systeem (SIS) en zijn posten in de regio gealerteerd op het risico van terugkeer van Nederlandse uitreizigers. Daarnaast zijn de paspoorten van onderkende uitreizigers gesignaleerd en ongeldig verklaard. Personen tegen wie een paspoortmaatregel is uitgevaardigd, worden opgenomen in het opsporingsregister (OPS); de Nationale Politie en/of Koninklijke Marechaussee kan hen detecteren wanneer het OPS bij het controleren van paspoorten wordt geraadpleegd.

4. Persoonsgegevens

Voor de (voorbereiding van een besluit tot) intrekking van het Nederlanderschap kan het noodzakelijk zijn om bijzondere categorieën van persoonsgegevens of persoonsgegevens van strafrechtelijke aard te verwerken. Dat is bijvoorbeeld het geval als de informatie die aan het besluit tot intrekking ten grondslag ligt gegevens bevat over de religie van een persoon. Dergelijke gegevens kunnen vaak ook worden afgeleid uit het feit dat een betrokkene zich heeft aangesloten bij een terroristische organisatie met een bepaalde (jihadistische) overtuiging. In dat geval verwerkt Onze Minister een bijzondere categorie van persoonsgegevens. Voorts worden bij de voorbereiding van een besluit tot intrekking van het Nederlanderschap in voorkomend geval ook persoonsgegevens van strafrechtelijke aard verwerkt. Dat is het geval als aan een beschikking tot intrekking van het Nederlanderschap een uitspraak van een strafrechter ten grondslag ligt of als informatie beschikbaar is dat de betrokkene eerder voorwerp is geweest van een strafrechtelijk onderzoek.

Mede gelet op de inmiddels in werking getreden Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG) is voor de verwerking van deze persoonsgegevens een wettelijke grondslag vereist. Van de gelegenheid is gebruikgemaakt om de RWN op dit punt in overeenstemming te brengen met de AVG. Dit is nader toegelicht in artikel II, onderdeel B van de artikelsgewijze toelichting.

5. Financiële gevolgen en uitvoeringslasten

In de toelichting bij het (toenmalige) wetsvoorstel is opgemerkt dat de intrekking van het Nederlanderschap slechts een beperkt aantal keren per jaar zou plaatsvinden. Daarbij is ook de verwachting uitgesproken dat de bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap niet tot een zodanige uitbreiding van werkzaamheden zou leiden dat hieraan financiële consequenties of uitvoeringslasten zouden zijn verbonden.²⁸ Zoals in hoofdstuk 3 is opgemerkt, is deze verwachting uitgekomen. Omdat dit wetsvoorstel de huidige praktijk voortzet en geen inhoudelijke wijzigingen teweeg brengt, zorgt dit wetsvoorstel niet voor andere, aanvullende financiële gevolgen of een toename van administratieve lasten. Om diezelfde reden heeft het voorstel evenmin gevolgen voor de regeldruk.

6. Uitgebrachte adviezen

PM (internet)consultatie.

---

²⁸ Kamerstukken II 2015/16, 34356, nr. 3, p. 16.

Artikelsgewijs deel

Artikel I

Onderdeel A

Dit onderdeel actualiseert de in artikel 1 RWN opgenomen aanduiding van de minister van Justitie en Veiligheid.

Onderdeel B

Zoals is toegelicht in hoofdstuk 4 van het algemeen deel van deze toelichting, worden bij de voorbereiding van een besluit tot intrekking van het Nederlanderschap, als bedoeld in artikel 14, vierde lid, RWN, zowel bijzondere categorieën van persoonsgegevens (als bedoeld in paragraaf 3.1 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming) als persoonsgegevens van strafrechtelijke aard (als bedoeld in paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming) verwerkt. Het verwerken van bijzondere categorieën van persoonsgegevens is op grond van artikel 9, eerste lid, AVG verboden, tenzij in de AVG of het nationale recht een uitzondering is aan te wijzen. Voor het verwerken van bijzondere categorieën van persoonsgegevens is derhalve een wettelijke grondslag noodzakelijk. Dat geldt ingevolge artikel 10 AVG ook voor het verwerken van persoonsgegevens van strafrechtelijke aard. De mogelijkheid die artikel 9, tweede lid, onderdeel g en artikel 10 AVG biedt om een dergelijke uitzondering te creëren is in dit wetsvoorstel benut.

Daarbij is van deze gelegenheid gebruikgemaakt om tevens te voorzien in de benodigde grondslag voor het verwerken van bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard kan verwerken ten behoeve van een intrekking van het Nederlanderschap na een onherroepelijke veroordeling wegens, kort samengevat, een misdrijf gericht tegen de veiligheid van het Koninkrijk, een terroristisch misdrijf of een internationaal misdrijf. Het betreft hier de bevoegdheid neergelegd in artikel 14, tweede lid, RWN. Ook in dat geval is sprake van een beslissing tot intrekking van het Nederlanderschap, die niet kan worden genomen zonder dat bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard worden verwerkt.

Het voorgestelde artikel 22d bepaalt daarom dat Onze Minister bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard kan verwerken, voor zover dat noodzakelijk is voor het nemen van een beslissing als bedoeld in artikel 14, tweede en vierde lid, RWN. In beide gevallen is de verwerking van deze persoonsgegevens noodzakelijk om redenen van zwaarwegend algemeen belang. Ten aanzien van een intrekking krachtens artikel 14, tweede lid, RWN geldt dat de intrekking plaatsvindt omdat de essentiële band van een betrokkene met het Koninkrijk is verbroken. Dat blijkt uit het feit dat die betrokkene, kort samengevat, onherroepelijk is veroordeeld wegens een misdrijf gericht tegen de veiligheid van het Koninkrijk, een terroristisch misdrijf of een internationaal misdrijf. De intrekking krachtens artikel 14, vierde lid, RWN dient eveneens een zwaarwegend belang: de bescherming van de nationale veiligheid.

Artikel II

Dit wetsvoorstel voorkomt dat de bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid op 1 maart 2022 vervalt. Dat wordt bereikt door de Rijkswet van 10 februari 2017, houdende wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap in verband met het intrekken van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid (Stb. 2017, 52) in te trekken. Deze rijkswet is uitgewerkt, behoudens de daarin opgenomen artikelen IA en IC, en artikel II, onderdeel 2. Ingevolge deze drie bepalingen vervalt de regeling tot intrekking tot het Nederlanderschap, de regeling betreffende ambtshalve beroep en de wijzigingen in de Wet op de lichten- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv) op 1 maart 2022. De intrekking van voormelde rijkswet bewerkstelligt dat deze artikelen niet in werking treden. Daardoor zijn de wijzigingen die de artikelen I en IB in de RWN en de Wiv hebben aangebracht definitief.

Artikel III

Dit wetsvoorstel treedt in werking op 28 februari 2022, zijnde de dag vóórdat de bevoegdheid tot intrekking van het Nederlanderschap van rechtswege zou vervallen. Omdat dit wetsvoorstel slechts strekt tot behoud van de bestaande bevoegdheid, en gelet op de noodzaak om het wetsvoorstel vóór 1 maart 2022 in werking te laten treden, wordt afgeweken van de vaste verandermomenten (zie Ar. 4.17, vijfde lid, onder b).

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,